

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA – FUNDACJA ZIELONEJ DOLINY ODRY I WARTY NA RZECZ ROZWOJU TURYSTYKI NA OBSZARACH PRZYRODNICZO CENNYCH

Karolina Cygan

Streszczenie

Lokalna Grupa Działania (LGD) Fundacja Zielonej Doliny Odry i Warty jest jedną z organizacji funkcjonujących w ramach Pilotażowego Programu Leader+ (PPL+) w województwie lubuskim. Tworzą ją przedstawiciele trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego. Potencjał administracyjny oraz doświadczenie nabyte w Schemacie I PPL+ pozwoliło grupie na realizację projektu w ramach Schematu II p.t. „Kształtowanie czynników rozwojowych regionu wielkich jez. Ziemi Lubuskiej w oparciu o potencjał ludzki, przyrodniczy i kulturowy oraz pobudzenie tożsamości regionalnej wśród mieszkańców”.

W artykule zostały przedstawione obszary przyrodniczo cenne objęte Zintegrowaną Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich Fundacji Zielonej Doliny Odry i Warty. W dalszej części pracy zaprezentowano zadania zrealizowane przez LGD zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym wspierające rozwój turystyki na obszarach przyrodniczo cennych, między innymi szkolenia, analizy i ekspertyzy oraz przedsięwzięcia na rzecz promocji regionu.

Słowa kluczowe: lokalna grupa działania, turystyka, obszary przyrodniczo cenne.

ACTIVITIES OF THE LOCAL ACTION GROUP – FOUNDATION FOR THE GREEN VALLEY OF THE ODRA AND THE WARTA RIVERS FOR THE DEVELOPMENT OF TOURISM IN VALUABLE NATURAL AREAS

Abstract

Activities of the Local Action Group - Foundation for the Green Valley of the Odra and the Warta Rivers for the development of tourism in the valuable natural areas

The Local Action Group – Foundation for the Green Valley of the Odra and Warta rivers is one of the organizations functioning within the Leader+ Programme Framework in Lubuskie Voivodship. The Foundation is formed by the representatives of three sectors: public, social and economic. Administrative capacity and experience gained in the I Scheme of Leader+ Programme allowed Foundation to realize project under the II Scheme, entitled “Great Lakes of the Lubuskie Region – development of growth factors based on human, natural and cultural potential, and on the stimulation of the regional identity among inhabitants”.

The article presents valuable natural areas covered by the Integrated Strategy for Rural Development of the Foundation for the Green Valley of the Odra and the Warta Rivers. Moreover, the paper presents the tasks carried out by the LGD in accordance with the material and financial schedule. Realized tasks supported development of tourism on valuable natural areas by trainings, analysis and expertise as well as projects in order to promote the region.

Key words: Local Action Group, tourism, valuable natural areas

Praca naukowa zrealizowana w ramach Projektu „Mazowieckie Stypendium Doktoranckie”, realizowanego w ramach Działania 2.6 „Regionalne Strategie Innowacyjne i Transfer wiedzy” II Priorytetu Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Wstęp

Od wielu lat turystyka na obszarach przyrodniczo cennych zyskuje coraz większe znaczenie jako odmienna forma wypoczynku. Przyczyną tego jest zmiana preferencji społeczeństwa nastawiona na zdrowe naturalne, chronione środowisko i piękne krajobrazy oraz unikalne walory kulturowe, które stają się podstawą długoterminowego rozwoju działalności turystycznej obszarów chronionych. Ważnym czynnikiem są więc dla turystów uwarunkowania naturalne, które pozwalają mieszkańcom tych terenów czerpać przede wszystkim korzyści pozaekonomiczne (czyste środowisko, piękne krajobrazy, bogactwo fauny i flory) jak również korzyści ekonomiczne (rozwój proekologicznej działalności, dodatkowe miejsca pracy).

Środowisko przyrodnicze jest niewątpliwie najważniejsze dla obszarów przyrodniczo cennych jednak musi ono istnieć w powiązaniu z działalnością władzy oraz społeczności lokalnej. Niezwykle ważne w rozwoju turystyki na tych obszarach staje się także partnerstwo i współdziałanie podmiotów gospodarki turystycznej i stowarzyszeń, współpraca instytucji na rzecz rozwoju turystyki, współpraca z administracją publiczną, instytucjami i organizacjami do których należy między innymi Lokalna Grupa Działania (LGD) Fundacja Zielonej Doliny Odry i Warty.

Charakterystyka Lokalnej Grupy Działania Fundacja Zielonej Doliny Odry i Warty

LGD istnieje od 2004 r. Wpis do Krajowego Rejestru Sądowego uzyskała 25 maja 2006 r. i przyjęła formę fundacji dzięki czemu ma możliwość współpracy z szeroką grupą podmiotów z sektora publicznego, prywatnego oraz społeczno-gospodarczego. LGD jest jednostką odpowiedzialną za realizację celów zawartych w Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich (ZROW). W skład obszaru objętego działalnością grupy wchodzi 5 gmin w tym wiejskie Górzycza, Słońsk oraz miejsko-wiejskie Cybinka, Słubice i gmina Witnica. Teren, na którym Fundacja realizuje ZSROW zajmuje łącznie powierzchnię 1 043 km².

Obszary przyrodniczo cenne regionu wielkich rzek Ziemi Lubuskiej

W rozumieniu ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. obszarami przyrodniczo cennymi są parki narodowe, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, użytki ekologiczne oraz zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (Dz.U. nr 92, poz. 880, z póź. zm.). Tereny te są bezcennym dziedzictwem przyrodniczym nie tylko dla mieszkańców tych obszarów, ale także dla mieszkańców Polski i całej Europy.

Teren działalności LGD charakteryzuje się dużą ilością obszarów przyrodniczo cennych, objętych różnorodnymi formami ochrony, od najściślejszej do której zalicza się (ZSROW 2006):

- Park Narodowy „Ujście Warty”,
- Park Krajobrazowy „Ujście Warty”,
- „Krześniński Park Krajobrazowy”,
- Rezerwat przyrody „Lemierzyce”,
- Rezerwat przyrody „Bogdaniec”.

Ponadto na obszarze wielkich rzek Ziemi Lubuskiej występują inne tereny objęte mniej ścisłą formą ochrony (ZSROW 2006):

- Zespół Przyrodniczo Krajobrazowy „Jezioro Wielkie”,
- Rezerwat przyrody „Pamięcin”,
- Obszar chroniony Klubu Przyrodników „Owczary”,
- Rezerwat „Młodno”,
- Rezerwat „Ługi Słubickie”,
- użytki ekologiczne: „Gęsie Bagna”, „Zapadliska”, „Pokopalniane”, „Cegielnia”, „Bocianie żerowisko”,
- Obszar Krajobrazu Chronionego „Słubicka Dolina Odry”.

Poza wartością przyrodniczą, bogatym światem roślin i miejscem życia wielu grup zwierząt obszary wyróżniają walory estetyczne, oferujące zmieniającą się w cyklu rocznym szeroką paletę barw ukwieconych łąk, szuwarów i oczek wodnych na rozległych przestrzeniach. Tak duży udział cennych terenów pod względem przyrodniczym stanowi wartość, która przyczynia się do postrzegania regionu jako atrakcyjnego turystycznie.

Teren ten umożliwia uprawianie różnych formy turystyki z wykorzystaniem walorów przyrodniczych regionu od rodzinnej turystyki urlopowej, przez specjalistyczne wyjazdy ornitologów, przyrodników, do wycieczek pieszych, konnych czy rowerowych. Istotnym aspektem jest również edukacja przyrodnicza.

Analiza celów i zadań wspierających rozwój turystyki na obszarach przyrodniczo cennych

W ramach Schematu II PPL+ wdrażanego przy wsparciu Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” LGD zrealizowała projekt p.t. “Kształtowanie czynników rozwojowych regionu wielkich rzek Ziemi Lubuskiej w oparciu o potencjał ludzki, przyrodniczy i kulturowy oraz pobudzanie tożsamości regionalnej wśród mieszkańców”.

Tematy wiodące cele oraz priorytety LGD koncentrowały się na rozwoju oraz promocji turystyki na obszarach przyrodniczo cennych wielkich rzek Ziemi Lubuskiej.

1. „Wykorzystanie zasobów kulturowych i przyrodniczych” to temat wiodący zapisany w ZSRW w ramach, którego LGD przyjęła następujące cele strategiczne (ZSRW 2006):
 - Ochrona i wykorzystanie najcenniejszych walorów przyrodniczych i krajobrazowych w ramach, którego wypracowano następujące cele operacyjne:
 - Osiągnięcie jednolitego systemu szlaków turystycznych i komunikacyjnych,
 - Ochrona i wykorzystanie miejsc cennych przyrodniczo,
 - Wykorzystanie systemów wodnych na cele turystyczne,
 - Wyeksponowanie najcenniejszych walorów przyrodniczych.
2. Zwiększanie świadomości o wartościach przyrodniczych, w ramach, którego wypracowano następujące cele operacyjne:
 - Edukacja społeczeństwa lokalnego na temat potencjału przyrodniczego region,
 - Zbieranie i opracowanie materiałów informacyjnych i naukowych o walorach przyrodniczych regionu,
 - Promowanie walorów przyrodniczych regionu.

Wybór tematu wiodącego uwarunkowany był znajdującymi się na terenie działania LGD różnymi form ochrony przyrody oraz wyjątkowych o randze europejskiej walorów przyrodniczych dolin Odry i Warty. Wykorzystanie należy rozumieć zarówno w aspekcie rozwoju przedsiębiorczości bazującej na warunkach przyrodniczych (turystyka przyrodnicza, produkcja ekologiczna itd.), jak również na pogłębianiu poczucia przynależności mieszkańców do tego regionu od wieków ściśle związanego z tematem wielkich rzek i wynikających z tego warunków kulturowo-politycznych.

Informacje przedstawione w tabeli ukazują zadania zrealizowane przez LGD w ramach Schematu II PPL+ wspierające rozwój turystyki obszarów wielkich rzek Ziemi Lubuskiej. Region ten obfituje w atrakcje przyrodnicze, co bez wątplenia zostało wykorzystane przez LGD. Dzięki pracy Fundacji opublikowano materiały informacyjne, zorganizowano imprezy promujące region objęty projektem oraz opracowano szereg analiz i ekspertyz, które pozwolą na realizację przedsięwzięć związanych z rozwojem turystyki w nowym okresie programowania 2007-2013.

Tab. 1. Zadania zrealizowane przez LGD wspierające rozwój turystyki
Table 1. Executed by LGD tasks supporting tourism development

TEMATY WIODĄCE	ZADANIA ZREALIZOWANE W RAMACH TEMATÓW WIODĄCYCH	
Podnoszenie wartości lokalnych produktów	Przedsięwzięcia o charakterze informacyjnym	Udział w międzynarodowych oraz krajowych targach turystycznych z regionalną ofertą turystyczną
		Foldery informacyjne na potrzeby targów w języku niemieckim i angielskim
		Ekspozycje walorów turystycznych - wykonanie tablic informacyjnych, opisów, oznakowania szlaków turystycznych, drogowych
		Folder informacyjno-reklamowy o ofercie turystycznej regionu z wymienioną bazą noclegową, gastronomiczną i innych produktach turystycznych
		Wykonanie strony internetowej z informacjami turystycznymi w regionie, w języku polskim, niemieckim, angielskim
		Przygotowanie i wydanie ulotek informacyjnych o potencjale przyrodniczym i kulturowym regionu
		Organizacja imprez ukazujących walory przyrodniczo-kulturowe regionu, np. wyjazdów mających na celu poznanie atrakcyjnych przyrodniczo i kulturowo miejsc np. Park Narodowy i Krajobrazowy „Ujście Warty”, rezerваты przyrody, fortyfikacje, kościoły itp
		Przeprowadzenie akcji promocyjnej walorów turystycznych regionu, w tym regionu - prasa, radio telewizja
		Wydanie przewodnika turystycznego prezentującego w formie gawędy i licznych fotografii wartość historyczną i przyrodniczą regionu, w języku polskim, niemieckim i angielskim
		Wydanie mapy bogatej w treść turystyczną w języku polskim, niemieckim i angielskim
		Wydawnictwo albumowe popularyzujące walory przyrodnicze i krajobrazowe regionu
Wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych	Szkolenia	Szkolenie z zakresu turystyki - poszerzenie wiedzy na temat przyrody, historii i kultury regionu (pielęgnowanie tradycji i kultury, polskiej i niemieckiej) jako potencjału turystycznego
		Szkolenie w zakresie wykorzystania potencjału turystycznego
		Szkolenie w zakresie marketingu turystycznego
	Analizy i ekspertyzy	Opracowanie systemu oznakowań istotnych elementów przyrodniczych i historycznych w regionie
		Stworzenie strategii rozwoju turystyki regionu LGD

Wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych	Analizy i ekspertyzy	Inwentaryzacja i analiza elementów przyrodniczych i historycznych w regionie w aspekcie wykorzystania turystycznego oraz dla potrzeb informacji w terenie.
		Opracowanie produktu turystycznego: szlaki turystyczne w oparciu o walory turystyczne obszaru: np. szlak starych zakonów, szlak fortyfikacji, zielony szlak przyrody itp.
		Opracowanie systemu ścieżek i szlaków pieszych, konnych, wodnych i edukacyjnych
		Opracowanie produktu turystycznego bazującego na wartościach przyrodniczych
		Opracowanie projektów tarasów i wież widokowych w wybranych miejscach w regionie - dokumentacja projektowa. Analiza lokalizacyjna tarasów i wież widokowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA

Należy także podkreślić, iż podjęte przez LGD działania pozwoliły na rozwój obszarów objętych PPL+ między innymi poprzez różnego rodzaju działania turystyczne i rekreacyjne na masową skalę, które często promowały region poza granicami kraju (foldery informacyjne w języku niemieckim i angielskim, udział w międzynarodowych targach turystycznych oraz wyjazdy studyjne mające na celu wymianę doświadczeń).

Wnioski

Podjęte w prezentowanym opracowaniu zagadnienia są bardzo istotne z uwagi na rosnącą rolę Lokalnych Grup Działania w rozwoju turystyki na obszarach przyrodniczo cennych.

Przeprowadzona analiza wskazuje, iż:

- działania Fundacji Zielonej Doliny Odry i Warty koncentrują się na rozwoju funkcji turystycznej poprzez wykorzystanie potencjału przyrodniczego wielkich rzek Ziemi Lubuskiej,
- priorytetem LGD jest promowanie, stymulowanie i wdrażanie turystyki na obszarach przyrodniczo cennych,
- przedsięwzięcia o charakterze informacyjnym stanowią najbardziej cenny aspekt działalności LGD oraz społeczności lokalnej obszaru objętego ZSRGW,
- współpraca społeczności lokalnej z administracją samorządową jest jednym z czynników warunkujących rozwój turystyki atrakcyjnej i przyjaznej dla turystów, korzystnej dla mieszkańców i chroniącej obszary przyrodniczo cenne wielkich rzek Ziemi Lubuskiej.

Literatura

Dane z Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA odnośnie projektu realizowanego przez analizowaną LGD w ramach Schematu II PPL+

Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004r (Dz.U. nr 92. poz. 880, z póź. zm.).

Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich LGD Fundacja Zielonej Doliny Odry i Warty.

Karolina Cygan

karolina_cygan@sggw.pl

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego